

สรุปผลการพิจารณาต่อข้อเสนอแนะ
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง
ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
พ.ศ. ๒๕๖๒

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รวบรวมผลการพิจารณาและผลการดำเนินการ
ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กรมที่ดิน และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน) และจัดทำเป็นสรุปผลการพิจารณาต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ต่อคณะรัฐมนตรี ดังนี้

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>๑. ผลักดันให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายลำดับรองซึ่งออกตาม ความในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ดังนี้</p> <p>๑.๑ ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์ และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.</p> <p>๑.๒ ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์ และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ.</p> <p>๑.๓ ร่างระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ พ.ศ.</p> <p>๑.๔ ร่างระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บหาหรือการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถ เกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลในเขตพื้นที่ โครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ.</p> <p>๑.๕ ร่างประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ว่าด้วยโครงการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.</p>	

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๑</p> <p>(๑) เพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการชุมชน”</p> <p>ให้จัดตั้ง “คณะกรรมการชุมชน” ขึ้นในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ได้จัดทำแผนการดำเนินการ การกำหนดกติกาของชุมชน การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์ และการได้ประโยชน์ของบุคคลและชุมชน จากทรัพยากรธรรมชาติ การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ในแต่ละเขตพื้นที่ของโครงการดังกล่าว เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีองค์ประกอบของผู้แทนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ และมีความเข้าใจโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเพิ่มนิยาม “คณะกรรมการชุมชน” และบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนในร่างพระราชบัญญัติกฏาตามมาตรา ๖๔ มาตรา ๑๒๑</p> <p>(๑.๑) กำหนดบทนิยาม “คณะกรรมการชุมชน” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารจัดการที่ดินของชุมชนที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า (แล้วแต่กรณี)</p> <p>(๑.๒) องค์ประกอบ กำหนดให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการชุมชน” โดยมีเขตอำนาจครอบคลุมตำบลซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวนอย่างน้อย ๑๕ คน ประกอบด้วย</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>- กรณีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นในโครงการอนุรักษ์ฯ ให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า รับรองบุคคลผู้มีสัญชาติไทยหรือได้ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทย ให้ความเห็นชอบการถือครองที่ดินของบุคคล รวมไปถึงการให้ความเห็นชอบการเป็นผู้สืบสิทธิและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ นั้น คณะกรรมการชุมชนในแต่ละพื้นที่อาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาแตกต่างกัน อาจทำให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิไม่เท่าเทียมกัน ควรจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการชุมชนให้ชัดเจน เพื่อเป็นมาตรฐานร่วมกัน และกรณีกำหนดให้มีเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม เห็นควรรับฟังความคิดเห็นจากกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย</p> <p>กระทรวงมหาดไทย</p> <p>กรมการปกครอง</p> <p>- เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และมีข้อเสนอแนะให้เพิ่ม “กำนัน” เป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการชุมชน เนื่องจากเป็นคณะกรรมการระดับพื้นที่</p> <p>กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น</p> <p>- เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และมีข้อเสนอแนะ ๒ ประเด็นคือ ขอแก้ไขชื่อ “คณะกรรมการชุมชน” เป็น “คณะกรรมการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน” เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พ.ศ. ๒๕๖๔ และขอแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการ โดยกำหนดให้ “ผู้นำชุมชน” เป็นประธานคณะกรรมการ และเสนอให้นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา ให้ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลขานุการ เนื่องจากผู้นำชุมชนซึ่งมาจากภาคประชาชนจะมีความเข้าใจในพื้นที่</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ประธานกรรมการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - นายกองครปกรครองส่วนท้องถิ่นของตำบลรองประธานกรรมการ - หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า หรือหัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่า <p>กรรมการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านในเขตตำบล - ผู้แทนของชุมชนที่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยให้ผู้แทนของชุมชนนั้นมาจากการเลือกตั้งของครอบครัวที่อยู่ในโครงการฯ จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐ คน - ผู้แทนสภาองค์กรชุมชน และกรรมการและเลขานุการ - ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตำบล <p>ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการชุมชนกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารจัดการที่ดินให้ชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือเป็นหัวหน้าครอบครัว กำหนดจำนวนผู้แทนของชุมชนในการเป็นกรรมการชุมชน (กรณีมากกว่า ๑๐ คน) และกำหนดตำแหน่งของกรรมการชุมชน</p> <p>(๑.๓) หน้าที่และอำนาจ ให้คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่และอำนาจในเขตพื้นที่ของโครงการฯ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑.๓.๑) กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัย หรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน รวมทั้งผู้สืบสิทธิ</p> <p>(๑.๓.๒) จัดทำแผนงานการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทั้งการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการดำเนินกิจกรรมใดในพื้นที่ของ</p>	<p>ของตนได้ดีและการตั้งคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้เกิดความหลากหลายและการแสดงความคิดเห็นจากภาคประชาชนอย่างแท้จริง</p> <p>กระทรวงยุติธรรม</p> <p>กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เนื่องจากหน่วยงานได้รับมอบหมายให้จัดทำร่างกฎหมายนิรโทษกรรม โดยได้มีการยกร่างกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการถูกดำเนินคดีของประชาชนตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือตามนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากภาคประชาชนไม่ได้รับสิทธิตามร่างพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๗ (๔) และ (๕) ที่บัญญัติว่า “(๔) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน (๕) ไม่เคยถูกดำเนินคดีและคดีนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณาในคดีความผิดเกี่ยวกับการยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผลวถาง เผาป่า ทำไม้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้มีผลใช้บังคับ และ...” ซึ่งการจัดสรรที่ดินทำกินตามร่างพระราชกฤษฎีกา บุคคลที่ถูกดำเนินคดี ไม่ว่าจะจากนโยบายของรัฐหรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะขาดคุณสมบัติในการได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน จึงเสนอว่าหากไม่มีการกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวในร่างพระราชกฤษฎีกา จะกระทำไม่ได้หรือไม่ เพราะในร่างกฎหมายนิรโทษกรรมได้มีการระบุไว้ว่า “ในบรรดาบุคคลที่ขาดคุณสมบัติในการจัดสรรที่ดินทำกินของรัฐ ให้มีสิทธิที่จะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินของรัฐ” ดังนั้น หากแก้ไขปัญหาที่ต้นทางในการยกร่างพระราชกฤษฎีกา นี้ได้ ก็อาจไม่มีความจำเป็นต้องยกร่างกฎหมายนิรโทษกรรม เพราะจะทำให้บุคคลที่ถูกดำเนินคดีดังกล่าว จะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินของรัฐ <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้หลักการเกี่ยวกับการออกกฎหมายลำดับรองว่าเป็นกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารกำหนดรายละเอียดที่ไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจนในกฎหมายแม่บท เนื่องจากมีรายละเอียดมาก จึงมอบให้ฝ่ายบริหารไปออก

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>โครงการ โดยมีแผนการทบทวนแผนงานทุก ๓ ปี</p> <p>(๑.๓.๓) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และกฎกติกาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์การบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการเลี้ยงสัตว์</p> <p>(๑.๓.๔) กำหนดแบบแปลนการก่อสร้างหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย หรือสาธารณูปโภคที่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ และวัฒนธรรมในพื้นที่</p> <p>(๑.๓.๕) ร่วมกับคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครองในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการฯ</p> <p>(๑.๓.๖) ใต้สวน รวบรวมข้อเท็จจริง รับฟังคู่กรณีและวินิจฉัยสั่งการในกรณีมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่โครงการฯ</p> <p>(๑.๓.๗) การดำเนินการอื่น ๆ คณะกรรมการชุมชนกำหนด</p>	<p>กฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะออกกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกา โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด จึงต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายแม่บท คือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ การกำหนดพื้นที่ใดให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพทางธรรมชาติในบริเวณนั้นไว้ไม่ให้ถูกทำลาย เมื่อพื้นที่ใดกำหนดให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติแล้ว บุคคลใดจะทำประโยชน์ในพื้นที่นั้นจะต้องไม่เข้าลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ คือ ห้ามยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถางเผาป่า ห้ามเก็บทรัพยากรธรรมชาติ แต่ในอดีตที่ผ่านมา มีประชาชนที่อาศัยหรือทำกินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติมาก่อน และอ้างว่าตนได้อยู่อาศัยมาก่อน การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงมีการแก้ไขปัญหาโดยการให้อยู่อาศัยหรือทำกินได้โดยไม่ผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นสถานะตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงเป็นบทยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายที่กำหนดให้บุคคลกระทำการอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ ได้ เช่น เก็บหาหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเงื่อนไขให้กระทำการในพื้นที่ตามแผนที่แนบท้ายตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ และปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด และลักษณะกิจการที่ปฏิบัติในเขตอุทยานแห่งชาติต้องเป็นการกระทำเพื่อดำรงชีพตามปกติฐานะซึ่งร่างพระราชกฤษฎีกาฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในหลาย ๆ ด้านให้สอดคล้องกับกฎหมายแม่บท</p> <p>- กรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่ม “คณะกรรมการชุมชน” นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่า การกำหนดให้มี “คณะกรรมการ” สามารถดำเนินการได้ถ้าเป็นคณะกรรมการทั่วไป แต่อำนาจหน้าที่ของ</p>
<p>โดยการดำเนินการตามข้อ (๑.๓.๑) - (๑.๓.๔) ให้เสนอต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชอนุมัติ</p>	

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>คณะกรรมการจะต้องไม่เข้าช้อนกับอำนาจตามกฎหมายแม่บทที่ได้กำหนดไว้แล้ว สำหรับ “คณะกรรมการชุมชน” ที่กำหนดให้มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า นั้น เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สืบสวนการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติว่ามีจำนวนเท่าใด และจัดทำบัญชีรายชื่อ หากรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน และได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะต้องกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติหลักเกณฑ์ หรือลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการ เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงมีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยรัฐมนตรี ดังนั้น ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงมีลักษณะเป็นการมอบอำนาจช่วง โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงมีข้อสังเกตว่าเรื่องกฎหมายลำดับรองมีสองส่วน</p> <p>ส่วนแรกเป็นเรื่องนโยบายว่ามีความเหมาะสมหรือมีความจำเป็นหรือไม่ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ จึงต้องพิจารณาว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวรับฟังได้หรือไม่ แต่ในส่วนข้อกฎหมายการตั้งคณะกรรมการชุมชน โดยกำหนดให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติที่ขัดกับกฎหมายแม่บทที่กำหนดให้คุณสมบัติของผู้มีสิทธิอยู่อาศัยหรือทำกินอยู่ในพระราชกฤษฎีกา</p> <ul style="list-style-type: none">- กรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะให้ “คณะกรรมการชุมชน” มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดกติกาในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การเก็บ การใช้ทรัพยากร ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เมื่อได้กำหนดให้พื้นที่ใดเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติแล้ว พื้นที่นั้นจะอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกรมอุทยานแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยถูกจำกัดการใช้ประโยชน์ ในที่ดิน บุคคลใดจะเข้ามายึดถือครอบครองที่ดิน เก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติ จะกระทำมิได้ ต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีโทษ ทางอาญา ดังนั้น กฎหมายลำดับรองที่ออกตาม มาตรา ๖๔ จึงเป็นบทบัญญัติยกเว้นความรับผิด ที่ให้บุคคลสามารถกระทำการได้ภายในพื้นที่ ตามแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และ ลักษณะกิจกรรมที่จะกระทำการใช้ประโยชน์ ในพื้นที่ตามที่ระเบียบกำหนด หากไม่ปฏิบัติตาม ก็จะได้รับโทษทางอาญา การตั้งคณะกรรมการชุมชน และกำหนดกติกาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตาม ที่คณะกรรมการชุมชนกำหนด หากหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการกำหนดขัดกับระเบียบที่กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด ก็ถือเป็น การกระทำที่ต้องห้ามและไม่ได้รับการยกเว้นความผิด</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงอยากให้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณา เงื่อนไขหลักเกณฑ์ในแต่ละประเด็นที่คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ ว่าเกินขอบของกฎหมาย แม่บทหรือไม่</p> <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>- เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็น พระราชกฤษฎีกา ซึ่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัย หรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชน ในการอนุรักษ์ ปันฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุด</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>การอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับกำหนดให้ พระราชกฤษฎีกาต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อยไว้ โดยไม่ได้ต้องการให้สาระสำคัญดังกล่าวถูกกำหนด โดยคณะกรรมการชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติ ทั้งสองฉบับ ได้กำหนดให้มีระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการในเรื่องของ การคุ้มครองการกระทำที่เป็นไปเพื่อการดำรงชีพ อย่างเป็นปกติสุขของบุคคลที่อยู่อาศัย หรือทำกิน ในโครงการ โดยร่างระเบียบตามพระราชบัญญัติ ทั้งสองฉบับก็ได้วางหลักเกณฑ์ของการส่งเสริม กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ในร่างข้อ ๑๐ ความว่า “เพื่อให้การบริหารจัดการในเขตพื้นที่ โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ภายในอุทยานแห่งชาติเกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติอาจจัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าครอบครัว หัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนภาคประชาชน เพื่อปรึกษาหารือ กำหนด แนวทาง และหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการพื้นที่ ดังกล่าว”ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการพื้นที่ภายใน อุทยานแห่งชาติอย่างมีส่วนร่วม อีกทั้ง มีการกำหนด นโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติที่ชัดเจน นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งนโยบายการจัดการอุทยาน แห่งชาติดังกล่าวคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบแล้ว ฉะนั้น ในการแต่งตั้ง คณะกรรมการชุมชน โดยนโยบายการจัดการ อุทยานแห่งชาติส่วนหนึ่งได้กำหนดนโยบาย เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตลอดจนชุมชนท้องถิ่น ที่อยู่โดยรอบเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ ของคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ (Protected Area Committees : PAC) รวมทั้ง การให้คำปรึกษาเสนอแนะต่อแผนการบริหาร จัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๘</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งได้มีการแต่งตั้งครบทุกอุทยานแห่งชาติแล้ว คณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ ยังสามารถแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติมอบหมาย โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับคำสั่งจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งเป็นประธานคณะทำงาน หากมีความจำเป็นที่จะให้ชุมชนผู้นำท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการกำหนดกติกาชุมชน การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการก็สามารถใช้กลไกดังกล่าวในการดำเนินการให้คำปรึกษา เสนอแนะได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว</p>
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๒ (๒) เพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area Committees : PAC) ในร่างพระราชกฤษฎีกาและแก้ไของค์ประกอบคณะกรรมการดังกล่าวตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครองหรือ PAC เพื่อมาดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่คุ้มครองแต่ละแห่ง โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการให้คำปรึกษาต่อหน่วยงานทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล จึงเห็นควรกำหนดเรื่อง PAC ไว้ในกฎหมายลำดับรองด้วย ทั้งนี้ ปัจจุบันองค์ประกอบของ PAC มีตัวแทนจากส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม จำนวน ๒๕ - ๓๖ คน จึงเห็นควรเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครองในแต่ละพื้นที่โดยมีองค์ประกอบจากส่วนราชการในจังหวัดเท่าที่จำเป็น และให้มีจำนวนกรรมการจากภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติสัดส่วน ๒ ใน ๓</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - ในภาพรวมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นด้วยกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะคุ้มครองสิทธิให้กับบุคคล แต่การตั้งคณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่และอำนาจกว้างขวางมาก ซึ่งอำนาจตรงนี้อาจไปซ้ำซ้อนกับอำนาจของหน่วยงานอื่น ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจอยู่แล้ว ดังนั้น หากให้มีการตั้งคณะกรรมการชุมชน จึงควรมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข โดยต้องรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกฎหมายหน่วยงานอื่น ๆ มาจัดทำเป็นหลักเกณฑ์ว่าคณะกรรมการชุมชนจะมีหน้าที่และอำนาจอย่างน้อยเพียงใด</p> <p>กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา - การดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ มีวัตถุประสงค์หลักคือต้องการให้บุคคลที่ประกอบเป็นภาคส่วน หรือเป็นองค์ประกอบของกรรมการได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจ เพื่อให้ได้ข้อยุติในเรื่อง</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด ๒๕ คน ทั้งนี้ การเลือกผู้แทนจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมให้หัวหน้าเขตป่าอนุรักษ์ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชนในเขตป่า อนุรักษ์นั้น ๆ เสนอรายชื่อกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง โดยมีบทบาทหน้าที่ในการให้คำปรึกษาต่อแผนการดำเนินงานของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขตป่าอนุรักษ์ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชควรจัดทำระเบียบว่าด้วยการนี้ รวมทั้งองค์ประกอบที่ชัดเจนให้มีมาตรฐานร่วมกัน</p>	<p>ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการมีหลายรูปแบบ เช่น คณะกรรมการกำหนดนโยบายในภาพรวม คณะกรรมการซึ่งมีอำนาจชี้ขาดทางปกครอง ออกกฎ ออกมติ พิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งจะเป็นลักษณะคณะกรรมการที่ปรึกษาเสนอแนวความเห็น ดังนั้น หากต้องการตั้งเป็นคณะกรรมการทำงานโดยไม่อยู่ในกฎหมายก็สามารถทำได้ แต่หากแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตามพระราชกฤษฎีกา ไม่มีกฎหมายแม่บทที่จะให้อำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาชุดนี้ขึ้นมา ในลักษณะเดียวกับคณะกรรมการชุมชน ซึ่งการตั้งคณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาในพระราชกฤษฎีกา โดยหน้าที่และอำนาจไม่มีความชัดเจน ถ้าจะให้มีความชัดเจนที่ปรึกษาอย่างเดียว ก็สามารถแต่งตั้งได้ในรูปแบบคณะทำงาน เพราะการตั้งคณะกรรมการและเป็นคณะกรรมการตามกฎหมาย จะต้องสอบถามกระทรวงการคลังก่อนว่าจะสามารถดำเนินการการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมของคณะกรรมการชุดนี้ได้หรือไม่ เพราะจะไปเกี่ยวข้องกับพระราชกฤษฎีกากำหนดเบี้ยประชุม ซึ่งตรงนี้เป็นเรื่องของภาระงบประมาณและการเงิน ดังนั้น การตั้งคณะกรรมการในกฎหมายต้องสอบถามกระทรวงการคลังก่อน และอีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องนี้ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ อีกทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการก็ยังไม่ชัดเจน การแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการจำนวน ๒๕ คน ซึ่งการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการจะต้องมีมติเพื่อให้ได้ข้อยุติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากมีองค์ประกอบมากเกินไป คณะกรรมการก็จะทำงานไม่ได้ จึงขอให้ข้อสังเกตประเด็นนี้ในเบื้องต้น สำหรับเรื่องการรับฟังความคิดเห็น กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติได้กำหนดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นไว้ โดยเฉพาะแล้ว โดยให้แต่ละอุทยานแห่งชาติรับฟังความคิดเห็นตามที่ประกาศรัฐมนตรีกำหนด ดังนั้น การที่บุคคลคนเดียวกันจะไปรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามประกาศของรัฐมนตรีและมารับฟังความคิดเห็นในชั้นของคณะกรรมการที่ปรึกษาอีก เห็นว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องการให้บุคคลที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติได้มีส่วนร่วม</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>แสดงความคิดเห็นพัฒนาพื้นที่ตามหลักสิทธิชุมชน เรื่องการบริหารจัดการพื้นที่รักษาสภาพแวดล้อม ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติสุข แต่ด้วยความที่กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติได้กำหนดแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นไว้แล้วว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ดังนั้น การจะ มาสร้างกลไกต่าง ๆ เพิ่มเติมในกฎหมายลำดับรอง ซึ่งกฎหมายแม่บทได้กำหนดหลักเกณฑ์รองรับไว้แล้ว จึงต้องพิจารณาโดยรอบคอบ</p> <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>- การเพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area Committees : PAC) นั้น เนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการคุ้มครอง บำรุง ดูแลรักษา และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติให้มีแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง ซึ่งการจัดทำแผนการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง กำหนดให้มีการแบ่งเขตการจัดการ โดยมีพื้นที่โครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมอยู่ด้วย โดยในปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ (Protected Area Committees : PAC) โดยมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำการบำรุง ดูแลรักษา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติซึ่งมีองค์ประกอบจากฝ่ายปกครอง ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนชุมชน หรือองค์กรชุมชน ผู้แทนสื่อมวลชนในท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนในการจัดทำร่างแผนการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ เพื่อนำแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติมาใช้ในอุทยานแห่งชาติ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติดังกล่าวแล้ว</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๓</p> <p>(๓) เพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม</p> <p>ตามที่รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่</p> <p>(๓.๑) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โดยเห็นชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำกิน การอยู่อาศัยและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่</p> <p>(๓.๑.๑) ให้ยุติการจับกุมและให้ความคุ้มครองกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ข้อพิพาท เรื่องที่ทำกินในพื้นที่ดั้งเดิม</p> <p>(๓.๑.๒) ให้จัดตั้งคณะกรรมการหรือกลไกการทำงานเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน การอยู่อาศัย และการดำเนินวิถีชีวิตตามวัฒนธรรม เพื่อจัดการข้อพิพาทการใช้ประโยชน์และการถือครองพื้นที่ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานทางด้านวิถีวัฒนธรรม และสิทธิมนุษยชน</p> <p>(๓.๑.๓) ให้เพิกถอนพื้นที่ที่รัฐประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน ซึ่งทับซ้อนกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยที่มีข้อเท็จจริงจากการพิสูจน์อย่างเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าได้อยู่อาศัยดำเนินชีวิตและใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมาเป็นเวลานานหรือก่อนที่รัฐจะประกาศกฎหมายหรือนโยบายทับซ้อนพื้นที่ดังกล่าว</p> <p>(๓.๑.๔) ให้ส่งเสริมและยอมรับระบบไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>- เรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมสมควรต้องรับฟังความคิดเห็นจากกระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>กระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)</p> <p>- ได้กล่าวร่วมกับประเด็นที่ ๑ ประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ เพราะมีความต่อเนื่องกัน โดยประเด็นที่ ๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอมาเป็นเรื่องการขอให้มีส่วนของชุมชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการชุมชนหรือว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาต่าง ๆ ในเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีใช้คำว่า “เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ” การกำหนดให้มีเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์คือ ชาวเล ชาวกะเหรี่ยงที่มีมติคณะรัฐมนตรีรับรองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ รวมถึงการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น ยุติการจับกุม การตั้งกรรมการกลไกแก้ไขปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นหลักการที่ชุมชนอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องการที่จะกระทำผิดหลักเกณฑ์หรือหลักการที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดไว้ แต่โดยหลักการของการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองคือ หลักการที่ชุมชนอยากจะมีส่วนร่วมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ โดยกำหนดพื้นที่ให้ชุมชนสามารถดำรงชีวิตดั้งเดิมได้ แต่ว่าการดำรงชีวิตดั้งเดิมก็ต้องมีกติกาที่กำหนดร่วมกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับตัวของคณะกรรมการชุมชนที่อยากจะให้มีกลไกการประสานความร่วมมือกัน และสามารถทำงานร่วมกันได้ในพื้นที่ ตัวอย่างกรณีที่ประสบความสำเร็จเช่น เขตพื้นที่โลว์ในทุ่งใหญ่นเรศวรก็เป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษที่จะสามารถจะดำเนินการได้หรือเขตพื้นที่ห้วยหินลาด จังหวัดเชียงราย ก็เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างป่าไม้กับชุมชนก็สามารถดำเนินการได้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญจริง ๆ ของการมีส่วนร่วม เพราะฉะนั้นความเห็นของกระทรวงวัฒนธรรมจึงไม่ขัดข้องกับหลักการ</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>(๓.๑.๕) ให้ส่งเสริมการเกษตรพอเพียงหรือเกษตรทางเลือก และ</p> <p>(๓.๑.๖) ให้ส่งเสริมสนับสนุนและยอมรับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่และการจัดการของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม</p> <p>(๓.๒) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล โดยเห็นชอบในส่วนที่เกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน การอยู่อาศัย และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่</p> <p>(๓.๒.๑) จัดทำโฉนดชุมชนเพื่อเป็นเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาวเล โดยให้มีการพิสูจน์สิทธิในที่อยู่อาศัยของชุมชนผ่านภาพถ่ายทางอากาศและด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เอกสารสิทธิแต่เพียงอย่างเดียว</p> <p>(๓.๒.๒) ให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมงหาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ และเสนอผ่อนปรนพิเศษในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาวเล การเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตอนุรักษ์อื่น ๆ และกันพื้นที่จอดซ่อมเรือ เส้นทางเข้า - ออกเรือ และการควบคุมเขตการทำประมงอวนลากและอวนรุน ให้เป็นไปตามข้อตกลงอย่างแท้จริง</p> <p>(๓.๒.๓) พิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ และ</p> <p>(๓.๒.๔) ให้แก้ไขปัญหาสัญชาติสำหรับกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน</p> <p>ดังนั้น จึงเห็นควรเสนอให้กำหนดนิยาม “เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม” และการดำเนินการให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวในร่างพระราชกฤษฎีกา</p>	<p>ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอประเด็นเรื่องนี้ เป็นประเด็นเรื่องที่เกี่ยวข้องจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ก่อนที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการที่จะดูแลกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มชาวเล ประเด็นการกำหนดให้มีเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เห็นว่า กลไกที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอเป็นเรื่องเดียวกับประเด็นที่ ๑ ที่กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการชุมชน โดยมีกลไกในการทำงานคือการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาซึ่งพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรมก็ต้องการกำหนดกติกาเช่นกัน เพราะถ้าเป็นกติกากลางทั่ว ๆ ไปทุกพื้นที่ใช้เหมือนกันหมดอาจจะไม่สอดคล้องและเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดกติกาต้องไม่ขัดต่อกติกาใหญ่ด้วย ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอเพื่อจะให้ทำเฉพาะพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น ยกฐานะขึ้นมาเป็นกฎหมายลำดับรองเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น คำว่า “พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมพิเศษ” หมายความว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่นั้นจะมีลักษณะของการใช้พื้นที่แบบพิเศษ เช่น กรณีของการทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยง ลักษณะแบบนี้เป็นลักษณะที่ต้องใช้พื้นที่เป็นพิเศษ จึงจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายหรือกติกาสำหรับพื้นที่นั้น ๆ ให้ได้รับความคุ้มครองซึ่งการทำไร่หมุนเวียนก็เป็นวิถีปฏิบัติดั้งเดิมที่มีมาก่อน ดังนั้น การมีวัฒนธรรมแบบพิเศษ มีลักษณะจำเพาะทางวัฒนธรรม จึงเป็นที่มาของการขอให้มีการกำหนดพื้นที่คุ้มครองขึ้นมา จึงเป็นที่มาของคำว่า “พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะพิเศษของกลุ่มชาวชาติพันธุ์”</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <p>- บทบัญญัติมาตรา ๖๔ เป็นกฎหมายแม่บท ซึ่งเป็นบทบัญญัติยกเว้นความรับผิด ตามที่มีผู้แทนหน่วยงานชี้แจงว่า ชาวกะเหรี่ยงมีลักษณะการดำรงชีพในการทำเกษตรที่แตกต่างจากชุมชนทั่วไป มีการทำไร่หมุนเวียน คำว่า “ทำไร่หมุนเวียน” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งเป็นหน่วยงานทางกฎหมายไม่อาจพิจารณาได้ว่าการคุ้มครองสิทธิด้านไหนเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพราะเป็นเรื่องนโยบายที่ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>กำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชกฤษฎีกา กำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ. โดยให้คณะกรรมการชุมชนกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ และจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทั้งการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการดำเนินกิจกรรมใด ๆ รวมทั้งการกำหนดคกฏกติกาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของโครงการให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น</p>	<p>จะต้องไปพิจารณากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการลงพื้นที่ แต่การให้ความคิดเห็นในฐานะของกฎหมาย การทำไร่หมุนเวียน ถ้าดูตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ การแผ้วถางป่า การทำให้เสื่อมสภาพในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จะเข้าลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ เพราะฉะนั้นมาตรา ๖๔ กำหนดว่า ถ้ากระทำในพื้นที่โครงการและปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดก็จะได้รับการยกเว้นความรับผิด มาตรา ๖๔ จึงเป็นการกำหนดลักษณะของการกระทำที่ไม่เป็นความผิดไว้เท่านั้น ไม่ใช่เรื่องของการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรม เพราะกฎหมายแม่บทไม่ได้กำหนดให้อำนาจไว้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาลักษณะของการดำรงชีวิตชาวกะเหรี่ยงว่ามีลักษณะพิเศษอย่างไร แล้วนำมากำหนดเป็นระเบียบซึ่งต้องเป็นการดำรงชีพออย่างปกติฐะตามทีกฎหมายกำหนดไว้ชาวกะเหรี่ยงก็ไม่ต้องรับผิด</p> <p>- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีประเด็นสอบถามเกี่ยวกับการออกระเบียบตามมาตรา ๖๔ วรรค ๔ ว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแนวคิดอย่างไร ต้องการจะออกเป็นระเบียบกลางหรือไม่ เพราะการออกระเบียบเป็นอำนาจของอธิบดี การจะออกเป็นระเบียบฉบับเดียวหรือจะออกเป็นระเบียบเฉพาะอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งก็สามารถดำเนินการได้เป็นเรื่องทางนโยบาย แต่การออกกฎหมายลำดับรองโดยกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาและกำหนดให้มีหน้าที่และอำนาจในการออกหลักเกณฑ์กติกาในการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละพื้นที่ หรือกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม และกำหนดกติกาให้แตกต่างจากระเบียบที่อธิบดีกำหนดนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะกฎหมายแม่บทไม่ได้ให้อำนาจไว้ และการออกกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ ก็เพื่อดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยกำหนดการกระทำที่จะไม่เข้าเป็นลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งต้องดูลักษณะของการกระทำเป็นหลักไม่ได้ดูที่ตัวบุคคล ซึ่งหากบุคคลใดก็ตามที่มีคุณสมบัติตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด และกระทำในเขตพื้นที่ตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>หากการกระทำของเขาเป็นการกระทำอย่างเป็นปกติธรรมา และสอดคล้องกับระเบียบที่อธิบดีกำหนด บุคคลนั้น ก็จะได้รับยกเว้นความผิด</p> <ul style="list-style-type: none">- มีข้อสังเกตว่าการแก้ไขปัญหามุขชนกลุ่มชาติพันธุ์ การให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองชาติพันธุ์ หรือชาวเลในพื้นที่การประมงซึ่งยังไม่ได้รับการพิสูจน์ สัญชาติ โดยการออกกฎหมายลำดับรองตามกฎหมาย ว่าด้วยอุทยานแห่งชาติตามข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น จะเป็น แนวทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะการออกกฎหมาย ลำดับรองตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เป็นเรื่องของการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none">- เรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่จริง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ได้มีการปิดกั้นแต่อย่างใด แต่ได้มีการตั้งคณะทำงานระดับพื้นที่ที่สามารถ จะเป็นตัวแทนในการดำเนินงานตามมาตรา ๖๔ หรือมาตรา ๖๕ นอกจากนี้คณะกรรมการที่ปรึกษา อุทยานแห่งชาติหลาย ๆ แห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติ หมูเกาะสุรินทร์ หรือทางภาคเหนือหลาย ๆ แห่ง ได้มีกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา อุทยานแห่งชาติ ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมา ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ความเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการจัดการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ได้ละเลยต่อความคิดเห็นของประชาชน ทุกภาคส่วนแต่อย่างใด- สำหรับนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการดำเนินการออกระเบียบ ตามมาตรา ๖๔ ภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และความเห็นของคณะกรรมการ อุทยานแห่งชาติ มีความเห็นว่าสมควรที่จะกำหนด เป็นระเบียบกลาง ซึ่งได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะให้ทุกภาคส่วนทุกภูมิภาคได้ใช้ระเบียบ ฉบับนี้ โดยในส่วนของ การคุ้มครองวิถีชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์กฎหมายลำดับรองในร่างระเบียบ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วย การอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข พ.ศ. ข้อ ๖ (๙) บัญญัติว่าการกระทำที่เป็นวิถีชีวิตเป็นปกติสุขในทำนองเดียวกันกับข้อ (๑) ถึง (๘) ให้ดำเนินการได้ ซึ่งก็คือ เรื่องของการอยู่อาศัย การซ่อมแซม การเลี้ยงสัตว์ การเก็บหา หรือการตัดต้นไม้หรือการปลูกต้นไม้ต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินการได้ จึงเห็นได้ว่าร่างระเบียบฯ ดังกล่าวได้มีการแก้ไขให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าไร่มุมนเวียนเป็นวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรมต้องไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย จึงต้องดูบริบทของพื้นที่ด้วย เช่น การทำเกษตรแผนใหม่ หากอยู่บนภูเขาสูง แหล่งต้นน้ำลำธาร จะมีวิธีการอย่างไรที่จะสามารถอยู่อาศัยและทำกินได้ ป่าอยู่ได้ และประชาชนอยู่ได้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้กำหนดไว้ในแผนบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติว่าประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งแต่ละพื้นที่นั้นมีวัฒนธรรมอะไรบ้าง มีประเพณีอะไรบ้าง มีสุสานอยู่ที่ไหน เพื่อนำมากำหนดไว้ในแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งนั้น ดังนั้น การกำหนดให้มีเขตวัฒนธรรมพิเศษในพื้นที่อุทยานแห่งชาติก็อาจดำเนินการได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น สอดคล้องกับวัฒนธรรมและธรรมเนียมประเพณีเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้โดยที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย อีกทั้งร่างระเบียบฯ ข้อ ๑๐ กำหนดว่า เพื่อให้การบริหารจัดการในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติอาจจัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างราชการ ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าครอบครัวหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนภาคประชาชน เพื่อปรึกษาหารือ กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าว โดยร่างระเบียบฯ ในเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าก็ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่อาศัยทำกินในโครงการได้เข้ามา</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อที่จะกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางในชุมชนของตนได้ เพราะแต่ละพื้นที่แต่ละชุมชนย่อมมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามข้อ ๑๐ ของร่างระเบียบฯ จึงมีความเหมาะสมแล้วและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอมา
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๔ (๔) แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของโครงการ</p> <p>เนื่องด้วยที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และคนไทย การกำหนดระยะเวลา ๒๐ ปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ย่อมไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในการดำรงชีวิตที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงเห็นว่า ควรกำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลทุกสามปีเพื่อสร้างมาตรการจูงใจให้ประชาชนได้จัดการทรัพยากรธรรมชาติให้สมดุลและยั่งยืน เนื่องจากการดำรงชีวิตมีความมั่นคงแน่นอนในการถือครองที่ดินและสืบทอดถึงรุ่นต่อไป หากการติดตามประเมินผลพบว่าครอบครัวใดทำลายทรัพยากรธรรมชาติก็ให้มีการเพิกถอนสิทธิในการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ที่ดิน และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของโครงการจำนวน ๒๐ ปี หากมีการประเมินผลแล้วพบว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติที่ยังอยู่อาศัยหรือทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ได้ก็อนุญาตให้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ของโครงการต่อไปได้</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>- การแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลา สิ้นสุดโครงการในร่างพระราชกฤษฎีกา ให้สามารถอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ต่อไปได้ เมื่อครบกำหนด ๒๐ ปี เห็นว่า ไม่สามารถทำได้ เพราะพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้ว่าให้มีระยะเวลาบังคับใช้คราวละไม่เกิน ๒๐ ปี หากต้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะต้องแก้ไขในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <p>- การแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลา สิ้นสุดของโครงการ เป็นเงื่อนไขเวลาตามมาตรา ๖๔ วรรคสาม ซึ่งกำหนดว่า การจัดทำโครงการให้มีกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกิน ๒๐ ปี หากประสงค์จะดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุก ๕ ปีนับแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ เพื่อวิเคราะห์ว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันหรือใช้บังคับแล้วเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหรืออาจจะสร้างภาระให้เกิดแก่ประชาชนเกินสมควรหรือไม่ แต่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับได้เพียง ๓ ปี และจะครบกำหนดระยะเวลา</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายปี พ.ศ. ๒๕๖๗ และยังไม่มีพระราชกฤษฎีกาจัดทำโครงการตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง จึงทำให้ยังไม่มีกลไกของกฎหมายใช้บังคับที่จะสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาสิ้นสุดโครงการได้</p> <ul style="list-style-type: none">- การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายกรณีดังกล่าว เป็นเรื่องทางนโยบายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินโครงการว่าเมื่อจัดทำโครงการมาแล้ว ๒๐ ปี การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติตรงตามเจตนารมณ์ของโครงการและบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none">- พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับกำหนดให้พระราชกฤษฎีกามีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกิน ๒๐ ปี และร่างพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๑๒ กำหนดให้การอยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ภายใต้โครงการสิ้นสุดลงด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ “(๑) ครบกำหนดเวลาของโครงการตามพระราชกฤษฎีกานี้” ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับ กำหนดให้พระราชกฤษฎีกามีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกินยี่สิบปี และจะดำเนินโครงการต่อเมื่อรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายเท่านั้น โดยหากพระราชกฤษฎีกาจัดทำโครงการและระเบียบตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง และวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๑๒๑ วรรคสองและวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับและได้ดำเนินโครงการไประยะหนึ่งแล้วก็จะทำให้มีข้อมูลการประเมินผลการดำเนินโครงการซึ่งจะทำให้ทราบว่าการจัดทำโครงการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ และสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้ว่าการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของโครงการดังกล่าว ๒๐ ปี มีความเหมาะสมหรือไม่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงมีความเห็นสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๕</p> <p>(๕) แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และลักษณะต้องห้าม</p> <p>(๕.๑) “ผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน” ควรแก้ไขบทบัญญัติให้คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้กำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้สิทธิในการอยู่อาศัย หรือทำกินในเขตป่าอนุรักษ์ โดยไม่ยึดโยงกับขนาดการครอบครองพื้นที่ เนื่องจากในบทเฉพาะกาลของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติกำหนดคุณสมบัติไว้ชัดเจน ให้เป็นไปตามคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ อีกทั้ง คณะกรรมการชุมชนที่มีองค์ประกอบหลายฝ่ายรู้ข้อมูลเป็นอย่างดีว่าบุคคลใดมีคุณสมบัติ</p> <p>(๕.๒) “บุคคลมีสัญชาติไทย หรือได้ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยและอยู่ระหว่างรอการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ” ให้เพิ่มเติมข้อความว่า “หรือเป็นผู้ที่คณะกรรมการชุมชนรับรอง” เข้าไปด้วย</p> <p>(๕.๓) “มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าว หรือได้ครอบครองที่ดินรวมทั้งทำประโยชน์มาโดยต่อเนื่อง และไม่มีที่ดินทำกินอื่น” ให้แก้ไขเป็น “มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าว หรือได้ครอบครองที่ดินรวมทั้งบุคคลที่อยู่ในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ซึ่งเห็นชอบโดยคณะกรรมการชุมชน”</p> <p>(๕.๔) “ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน” ควรแก้ไขให้บุคคลที่ถูกดำเนินคดีและคดีนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณา หรือบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <p>- คุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และลักษณะต้องห้าม จะต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้ จะมอบอำนาจช่วงให้มีคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้รับรองตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอไม่ได้ ซึ่งการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการเป็นเรื่องทางนโยบายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องพิจารณาโดยรอบคอบ</p> <p>- สำหรับประเด็น (๕.๔) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นที่ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าวมีเหตุผลเนื่องจากการดำเนินคดีเกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับซึ่งกฎหมายฉบับเดิมไม่ยอมรับหรือไม่รับรองสิทธิในการใช้และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนของประชาชน แต่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเจตนารมณ์แก้ไขปัญหาที่ดินในเขตพื้นที่ดังกล่าว จากร่างพระราชกฤษฎีกาที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดเกินไปทำให้เป็นการตัดสิทธิของบุคคล ซึ่งจะแบ่งคนออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง คือ คนที่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเก่าหรืออยู่ระหว่างการดำเนินคดี ซึ่งจะไม่ได้รับสิทธิที่จะอยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการตามร่างพระราชกฤษฎีกา กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่ไม่เคยถูกดำเนินคดีซึ่งอาจจะไม่เคยถูกดำเนินคดีเนื่องจากได้รับการผ่อนผันหรือไม่ได้มีการจับกุมปราบปรามซึ่งอาจจะเข้าลักษณะเป็นการ</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>หากการกระทำนั้นเป็นเหตุแห่งคดี มีลักษณะเป็นการดำรงชีพตามปกติธุระ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน มีคุณสมบัติในการอยู่อาศัยหรือทำกิน เนื่องจากการดำเนินคดีเกิดขึ้นก่อนที่ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ซึ่งกฎหมายฉบับเดิมไม่ยอมรับ หรือไม่รับรองสิทธิในการใช้และได้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ของประชาชน แต่ตามพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเจตนารมณ์แก้ไขปัญหาที่ดิน ในเขตพื้นที่ดังกล่าว</p> <p>(๕.๕) เพิ่มข้อยกเว้น คุณสมบัติบุคคล กรณีบุคคล ที่เคยถูกพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งขับไล่ ให้ออกจากเขตป่าอนุรักษ์ หากเหตุแห่ง การกระทำนั้น เป็นการดำรงชีพตามปกติธุระ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน ให้สามารถเข้าร่วมโครงการได้</p> <p>(๕.๕) เพิ่มข้อยกเว้น คุณสมบัติบุคคล กรณีบุคคล ที่เคยถูกพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งขับไล่ ให้ออกจากเขตป่าอนุรักษ์ หากเหตุแห่ง การกระทำนั้น เป็นการดำรงชีพตามปกติธุระ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน ให้สามารถเข้าร่วมโครงการได้</p>	<p>เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ดังนั้น การกำหนด คุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกิน ในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และลักษณะต้องห้าม ตามข้อเสนอแนะดังกล่าว จึงอยู่ในกรอบที่จะสามารถ กำหนดในร่างพระราชกฤษฎีกาได้</p> <p>กระทรวงยุติธรรม</p> <p>กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เห็นชอบด้วยกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในการทบทวนร่างพระราชกฤษฎีกาเรื่องการกำหนด คุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขต อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และลักษณะต้องห้าม เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสามารถ ลดข้อเรียกร้องต่าง ๆ ได้ <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none"> - เนื่องจากพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ กำหนด ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จัดทำโครงการ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตรา เป็นพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว อย่างน้อยต้องมี สารระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณา และคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกิน ในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชน ในการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุด การอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับ ดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนิน โครงการ จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ กำหนดให้พระราชกฤษฎีกาต้องมีสารระสำคัญ อย่างน้อยไว้ โดยไม่ได้ต้องการให้สารระสำคัญดังกล่าว ถูกกำหนดโดยคณะกรรมการชุมชน

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>- โดยที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีบทบัญญัติบางประการที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อให้การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน และมีบทเฉพาะกาลเพื่อการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายภายใต้กลไกเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยหรือทำกินของประชาชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามนโยบายของรัฐกับการสงวน อนุรักษ์ และรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศ และเพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมมิให้มีการขยายพื้นที่และควบคุมจำนวนประชากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยกำหนดหน้าที่ของบุคคลให้มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ โดยในร่างพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับ มาตรา ๗ ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าภายใต้โครงการว่าต้องเป็นบุคคลธรรมดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๑) ถึง (๖) ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นการยึดถือ หรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ได้มีสิทธิเข้ามาอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายใต้โครงการ อีกทั้งมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและควบคุมมิให้มีการบุกรุกพื้นที่ใหม่ หรือมีการขยายพื้นที่เพิ่มในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขต</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อให้บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้น ให้มีสิทธิอยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการได้ ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นทรัพยากรของประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นการตรากฎหมายลำดับรองตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ย่อมไม่ตรงตามเจตนารมณ์ขอพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น</p>
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๖ (๖) แก้ไขหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน เห็นว่า การกำหนดขนาดการถือครองที่ดินครอบครัวละ ๒๐ ไร่ และกรณีอยู่กันเป็นครัวเรือนตั้งแต่สามครอบครัวขึ้นไป ไม่เกินครัวเรือนละ ๕๐ ไร่ โดยไม่แยกกลุ่มผู้ได้รับสิทธินั้น เป็นการรอนสิทธิของบุคคลหรือชุมชนบางกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่อยู่อาศัยและทำกินภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ที่เคยได้รับการผ่อนผันตามพื้นที่ถือครองเดิม โดยไม่มีการจำกัดขนาดการถือครองมาก่อน ซึ่งหากมีการจำกัดสิทธิที่ได้รับการยอมรับแล้วของบุคคลกลุ่มนี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งใหม่ต่อไปได้ จึงเห็นควรเสนอให้คณะกรรมการชุมชนร่วมกับสมาชิกของโครงการกำหนดขนาดพื้นที่ถือครองเป็นรายครอบครัว หรือหลายครอบครัวที่ทำกินในแปลงเดียวกัน โดยกำหนดหลักเกณฑ์จำนวนขนาดพื้นที่ที่ครอบครองอยู่เดิมและจำนวนพื้นที่ของโครงการฯ ที่ให้มีการกระจายการถือครองที่ดินของแต่ละครอบครัวในการดำรงชีพอยู่ได้ และทั่วถึง ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้</p> <p>(๖.๑) กรณีเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินและได้อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา - การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน เป็นเรื่องทางนโยบายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องกำหนดลักษณะของการกระทำที่ควรได้รับการรองรับตามกฎหมาย ซึ่งต้องบัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกาและระเบียบตามมาตรา ๖๔ ซึ่งตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เสนอให้มีคณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน มีลักษณะเป็นการมอบอำนาจช่วงจึงไม่สามารถดำเนินการได้เพราะกฎหมายแม่บทไม่ได้บัญญัติให้อำนาจไว้</p> <p>- กรณี “(๖.๔) การละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปี ให้ถือครองทำประโยชน์ได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน และหัวหน้าเขตพื้นที่ เนื่องจากพบว่ามีลักษณะการทำประโยชน์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการทำประโยชน์ที่เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรหรือการเกิดภัยธรรมชาติ หรือปัญหาศัตรูพืช เป็นต้น” ประเด็นนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจจะบัญญัติเพิ่มเป็นหลักเกณฑ์หรือข้อยกเว้น ซึ่งต้องพิจารณาให้มีความเหมาะสมตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่ามีเหตุแห่งการละทิ้งการทำประโยชน์อย่างไร และหากจะอนุญาต</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เรื่อง การแก้ไข ปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ให้ครอบครอง และใช้ประโยชน์ตามจำนวนที่ถือครองเดิม</p> <p>(๖.๒) กรณีเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัย หรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่า สัตว์ป่า ภายใต้กรอบเวลาตามคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลาย ทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงาน เป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ ให้ครอบครองและใช้ประโยชน์ตามที่ คณะกรรมการชุมชนเห็นชอบ</p> <p>(๖.๓) กรณีบุคคลที่ใช้ประโยชน์ในรูปแบบแปลงรวม หรือทำไร่หมุนเวียน ขนาดการถือครอง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการชุมชน กำหนด</p> <p>(๖.๔) กรณีการละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัย ติดต่อกันเกินหนึ่งปี ให้ถือครองทำประโยชน์ได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน และหัวหน้าเขตพื้นที่ เนื่องจากพบว่ามี ลักษณะการทำประโยชน์ที่สอดคล้อง กับวัฒนธรรมการทำประโยชน์ที่เป็น การอนุรักษ์ทรัพยากรหรือการเกิดภัยธรรมชาติ หรือปัญหาศัตรูพืช เป็นต้น</p>	<p>ให้กลับเข้ามาทำประโยชน์ได้ใหม่จะต้องมี กระบวนการรองรับอย่างไร ซึ่งในประเด็นนี้จะต้อง พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ</p> <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>- เนื่องจากพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ กำหนด ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำ โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงเห็นได้ว่า กฎหมายทั้งสองฉบับกำหนดแนวทาง ในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้ อยู่อาศัยในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ให้ได้อยู่อาศัยหรือทำกิน โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น จึงมิได้เป็นการจำกัดสิทธิ หรือรอนสิทธิแต่อย่างใด เพราะบุคคลดังกล่าว มิได้สิทธิในที่ดิน อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่ครอบครอง อยู่เกิน ๒๐ ไร่ หรือ ๕๐ ไร่ แล้วแต่กรณี กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ได้ยึดพื้นที่คืน แต่จะกันไว้เป็นพื้นที่แปลงรวมของชุมชน ที่จะ บริหารจัดการภายใต้กฎหมายต่อไป</p> <p>- สำหรับกรณีการละทิ้งการทำประโยชน์ตามร่าง มาตรา ๙ (๒) ของร่างพระราชกฤษฎีกา กำหนดว่า “ครอบครองและใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ จะให้ บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัวเข้าครอบครอง และทำประโยชน์แทนมิได้ และต้องไม่ละทิ้ง การทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปี โดยไม่มีเหตุอันสมควร” เจตนารมณ์ของร่างมาตรา ดังกล่าวก็เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลที่อยู่อาศัย หรือทำกินที่อยู่มาก่อนและอยู่มาอย่างต่อเนื่อง ภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ภายใต้โครงการ ดังนั้น หากมีเหตุอันสมควรที่จำเป็นต้องละทิ้งการทำประโยชน์ และสามารถรับฟังได้บุคคลดังกล่าวก็ย่อมสามารถ อยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการต่อไปได้</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๗</p> <p>(๗) แก้ไขการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้มีการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกินที่เป็นการสิ้นสุดของโครงการ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๗.๑) คณะกรรมการชุมชน ร่วมกับ PAC ติดตาม และประเมินผล พบว่าบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้</p> <p>(๗.๒) บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในเขตพื้นที่ต่อไป ในกรณีเช่นนี้ให้ส่งคืนพื้นที่ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>(๗.๓) บุคคลที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ (๕)</p> <p>(๗.๔) บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินถึงแก่ความตาย และบุคคลนั้นไม่มีผู้สืบสิทธิ</p> <p>(๗.๕) บุคคลที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ทั้งปวง เว้นแต่กรณีคดีที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ และการกระทำที่เป็นเหตุแห่งคดีมีลักษณะเป็นการดำรงชีพตามปกติฐานะตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <p>- ในประเด็นข้อนี้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาสอดคล้องกับร่างกฎหมายลำดับรองที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เสนอ จึงเป็นเรื่องทางนโยบายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องพิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่ หรือรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือไม่</p> <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>- พิจารณาแล้วเห็นว่าร่างพระราชกฤษฎีกาที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเสนอได้กำหนดเรื่องการอยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าภายใต้โครงการ ว่าให้สิ้นสุดลงด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๑๒ ของร่างพระราชกฤษฎีกาซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนั้น ร่างพระราชกฤษฎีกาที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเสนอจึงมีความเหมาะสมแล้ว</p>
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๘</p> <p>(๘) แก้ไขการกำหนดผู้สืบสิทธิ</p> <p>ในกรณีที่มีได้แจ้งรายชื่อผู้สืบสิทธิไว้ หรือได้แจ้งไว้ แต่บุคคลดังกล่าวขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ควรให้ผู้มีอำนาจพิจารณาผู้สืบสิทธิ คือ “คณะกรรมการชุมชน” เพื่อให้สอดคล้องกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน โดยเพิ่มขั้นตอนการพิจารณาว่าหากผู้มีคุณสมบัติที่ใกล้ชิดกับหัวหน้าครัวเรือนมีหลายคน การคัดเลือกในขั้นตอนแรกควรให้คนใกล้ชิดคัดเลือกกันเองก่อน แล้วจึงเสนอให้คณะกรรมการชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบและกรณีมีข้อพิพาทกัน และไม่พอใจการพิจารณาของคณะกรรมการ</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>- การเสนอให้คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้พิจารณา มีข้อสังเกตว่าคณะกรรมการชุมชนในแต่ละพื้นที่อาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาแตกต่างกันอาจทำให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิไม่เท่าเทียมกัน</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <p>- การกำหนดคุณสมบัติผู้สืบสิทธิจะต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชกฤษฎีกาตามที่มาตรา ๖๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ชุมชน ควรเพิ่มขึ้นขั้นตอนการอุทธรณ์โดยให้ อุทธรณ์ ต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต่อไปได้ เพื่อความโปร่งใส ควรพิจารณาเทียบเคียงจากทนายาทโดยธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยมรดกโดยอนุโลม</p>	<p>สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้ ดังนั้น การมอบอำนาจช่วงให้คณะกรรมการชุมชน เป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้รับรองตามข้อเสนอแนะ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงไม่สามารถ ทำได้เพราะกฎหมายแม่บทไม่ได้ให้อำนาจไว้ - ส่วนกรณีที่มีได้แจ้งรายชื่อผู้สืบสิทธิไว้ หรือได้แจ้งไว้ แต่บุคคลดังกล่าวขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะ ต้องห้ามควรกำหนดให้มีกระบวนการรองรับ การเสนอชื่อบุคคลอื่นกรณีที่บุคคลผู้ทำประโยชน์ มาก่อนไม่ได้ระบุชื่อไว้ และให้ผู้มีอำนาจพิจารณา อนุมัติ รวมถึงกำหนดขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์ไว้ หรือไม่นั้น เป็นเรื่องทางนโยบายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องพิจารณาว่าสมควร กำหนดเพิ่มเติมหรือไม่</p> <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>- ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์ และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ การสืบสิทธิของการอยู่อาศัยหรือทำกินของบุคคล ภายใต้โครงการฯ ไว้แล้ว (ร่างมาตรา ๑๓) ซึ่งร่างพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ก็ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้สืบสิทธิตามร่างมาตรา ๑๓ (๓) กำหนดว่าต้องเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยในครัวเรือน เดียวกันที่หัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าครัวเรือนได้ แจ้งต่อหัวหน้าอุทยานแห่งชาติว่าเป็นผู้สืบสิทธิ โดยเรียงลำดับรายชื่อ ในกรณีที่มีได้แจ้งรายชื่อ ผู้สืบสิทธิไว้ หรือได้แจ้งไว้แต่บุคคลดังกล่าว ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ให้หัวหน้า อุทยานแห่งชาติพิจารณาผู้ที่จะสืบสิทธิต่อไปได้ จากบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ที่ใกล้ชิดที่สุดกับหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าครัวเรือน และต้องอยู่อาศัยหรือทำกินในครัวเรือนเดียวกัน กับบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้โครงการ</p> <p>ซึ่งประเด็นนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นชอบด้วยกับความเห็นของสำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์และมีความเห็นว่าร่างพระราชกฤษฎีกา</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	ที่กรมเสนอได้กำหนดไว้ครอบคลุมกว่าข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองบุคคลที่อยู่อาศัยมาก่อนและอยู่อาศัยมาอย่างต่อเนื่องให้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๙</p> <p>(๙) แก้ไขการนับระยะเวลาของโครงการ</p> <p>เห็นควรให้การเริ่มต้นนับระยะเวลาของโครงการของบุคคลใด ให้เริ่มนับระยะเวลา ๒๐ ปี ตั้งแต่วันที่คณะกรรมการชุมชนเห็นชอบในคุณสมบัติของบุคคลนั้น ซึ่งได้มีการสำรวจการถือครองที่ดินเรียบร้อยแล้ว</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none">- การนับระยะเวลาของโครงการตามพระราชกฤษฎีกาเห็นว่า ต้องพิจารณาตามที่มาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้ <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <ul style="list-style-type: none">- เห็นด้วยกับสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องระยะเวลาที่บังคับใช้ต้องอ้างอิงกับพระราชกฤษฎีกา ไม่ได้อ้างอิงกับการอนุมัติให้บุคคลอยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งประเด็นข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าเรื่องระยะเวลาตามร่างพระราชกฤษฎีกาที่กำหนดไว้ ๒๐ ปี อาจมีความเหลื่อมล้ำเพราะเมื่อพระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับจะต้องมีระยะเวลาในการพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลที่จะสามารถอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด ดังนั้น ระยะเวลาในการอยู่อาศัยหรือทำกินของบุคคลผู้มีสิทธิจึงอาจจะน้อยกว่า ๒๐ ปี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงควรเร่งรัดการพิจารณาคุณสมบัติไม่ให้นานเกินสมควร <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none">- ร่างพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๕ กำหนดว่า เมื่อพระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าภายใต้โครงการตามพระราชกฤษฎีกา พร้อมด้วยจำนวนที่ดินและแผนผังแปลงที่ดินไว้เป็นหลักฐานซึ่งการดำเนินการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะของ กสท.	ผลการพิจารณา
	<p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีข้อมูลจากการสำรวจการถือครองที่ดินของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่งและมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลตามพระราชกฤษฎีกาสามารถดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น</p>
<p>ข้อเสนอแนะประเด็นที่ ๑๐ (๑๐) เพิ่มเติมการกำหนดบทเฉพาะกาล จากการพิจารณาร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. พบว่า ผู้ที่แม้ว่าจะเคยถูกดำเนินคดีแต่ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อนก็อาจมีคุณสมบัติสามารถอยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติภายใต้โครงการได้แต่อย่างไรก็ตาม ที่ดินแปลงที่บุคคลนั้นทำกินอาจถูกตรวจยึดและไม่ได้เข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน ดังนั้น จึงเห็นว่ร่างพระราชกฤษฎีกาควรกำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อแก้ไขปัญหาคดีที่ถูกดำเนินคดีและแปลงคดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ดังนี้</p> <p>(๑๐.๑) กำหนดกลไกสะสางคดีค้างในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อแยกประเภทคดีนายทุนและคดีผู้ยากไร้ และสะสางคดีของผู้ยากไร้ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน และคดีที่การกระทำที่เป็นเหตุแห่งคดีถือเป็นการดำรงชีพตามปกติธุระตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้และที่ดินที่ถูกตรวจยึดสามารถเข้าสู่กระบวนการอย่างรวดเร็วที่สุด</p> <p>(๑๐.๒) กำหนดกลไกสำหรับการสำรวจแปลงที่ดินที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการตามมาตรา ๖๔ ภายในระยะเวลาเร่งรัด ๒๔๐ วัน โดยระบุให้ชัดเจนว่าสามารถยื่นคำร้องตามแบบที่กำหนดหลังจากวันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <p>- ประเด็นข้อ (๑๐.๒) ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นการกำหนดบทเฉพาะกาลในร่างพระราชกฤษฎีกา ซึ่งมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่งกำหนดให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีหน้าที่ในการสำรวจบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ไม่ว่าจะอยู่อาศัยโดยชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรมต้องสำรวจให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน แต่หากมีบุคคลที่มาปรากฏตัวภายหลังหรือสำรวจไปแล้วพบว่ามีกรณีทกล่น กรมก็สามารถขึ้นบัญชีบุคคลดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลการสำรวจมาประกอบการพิจารณากำหนดแผนงานหรือกำหนดนโยบายของรัฐบาล และตราเป็นพระราชกฤษฎีกาต่อไป ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดบทเฉพาะกาลในประเด็นดังกล่าวตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <p>- มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง กำหนดให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำรวจบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน เพื่อตราเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า แล้วแต่กรณี แต่การที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดจะมีสิทธิอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่โครงการได้ไม่ใช่พิจารณาจากบุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสำรวจตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง แต่จะต้องพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
<p>ต่อหัวหน้าเขตป่าอนุรักษ์ในเขตที่ดินตั้งอยู่เพื่อให้ดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน</p> <p>(๑๐.๓) กำหนดกลไกสำหรับการนำแปลงที่ดินที่ถูกตรวจยึดดำเนินคดีและต่อมาผู้ที่ถูกดำเนินคดีนั้น ศาลไม่ได้พิพากษาถึงที่สุด ให้ผู้นั้นให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้น หรือไม่ได้พิพากษาให้จำคุก สามารถบรรจุเข้ามาในโครงการได้</p>	<p>เมื่อพระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ หากมีบุคคลที่ไม่ได้รับการสำรวจและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ก็จะสามารถมีสิทธิได้อยู่อาศัยหรือทำกินภายในพื้นที่โครงการได้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงเห็นชอบด้วยกับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p>
<p>๒. กำกับดูแลให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคคลและชุมชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตป่าอนุรักษ์แต่ละพื้นที่ โดยมีกระบวนการให้ข้อมูลและสร้างความรู้ความเข้าใจ และต้องมีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยร้อยละ ๖๐ ของผู้ที่มีทะเบียนราษฎรหรือจากผู้ที่ได้รับการสำรวจการถือครองที่ดินไว้แล้ว และให้มีการสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นให้บุคคลและชุมชนทราบด้วย</p>	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none">- การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้- ประเด็นที่ต้องรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยร้อยละ ๖๐ น่าจะดำเนินการได้ยาก เพราะไม่รู้ว่าการนับต้องนับมาจากฐานไหน <p>กระทรวงยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม</p> <ul style="list-style-type: none">- มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ว่าต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายลำดับรองผ่านระบบกลางหรือไม่ <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <ul style="list-style-type: none">- ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตรวจสอบในประเด็นข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรอง ซึ่งต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกฎกระทรวงกำหนดร่างกฎ

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>ที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ พ.ศ. ๒๕๖๕ ว่าดำเนินการครบถ้วนแล้วหรือไม่ เนื่องจากร่างพระราชกฤษฎีกาและระเบียบที่ออกตามความในมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ อยู่ระหว่างการเตรียมเสนอร่างกฎหมาย จึงต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางตามที่กฎหมายและระเบียบดังกล่าวกำหนดไว้</p> <ul style="list-style-type: none">- ประเด็นข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเรื่องการรับฟังความคิดเห็นไม่ทั่วถึงซึ่งเป็นเรื่องข้อเท็จจริง โดยเป็นดุลพินิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชว่าเห็นอย่างไร ทำได้หรือไม่ในทางปฏิบัติ หรือสิ่งที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการถือว่าเพียงพอแล้ว เพราะมีข้อขัดข้องหรือปัจจัยอื่นที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นเป็นภาคสมัครใจ <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none">- กระบวนการรับฟังความคิดเห็น<ol style="list-style-type: none">๑. ร่างกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในมาตรา ๖๔ วรรคสองและวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒<ol style="list-style-type: none">๑.๑ รับฟังความคิดเห็นทางเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช www.dnp.go.th ตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๑๘ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๓๕๔ คน๑.๒ รับฟังความคิดเห็นทางเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช www.dnp.go.th ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๓๐ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๕ คน๑.๓ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๑ วัน มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>ภาคเอกชน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา และผู้แทนภาคประชาชน เข้าร่วมประชุม จำนวน ๔๒๖ คน</p> <p>๑.๔ รับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ (ปราจีนบุรี) สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ (นครศรีธรรมราช) สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๘ (ขอนแก่น) และสำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ (เชียงใหม่) ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ระยะเวลา ๖ เดือน ๒๘ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๑๖ คน</p> <p>๑.๕ รับฟังความคิดเห็นของขบวนการประชาชน เพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) ผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ZOOM Meeting) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ ระยะเวลา ๑ วัน มีผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน ๑๑ คน และผู้แทนขบวนการประชาชน เพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) จำนวน ๒๓ คน รวมจำนวน ๓๔ คน</p> <p>๒. ร่างกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในมาตรา ๖๕ วรรคสองและวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒</p> <p>๒.๑ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๑ วัน มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา และผู้แทนภาคประชาชน เข้าร่วมประชุม จำนวน ๔๒๖ คน</p> <p>๒.๒ รับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ (นครศรีธรรมราช) สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๘ (ขอนแก่น) และสำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ (เชียงใหม่) โดยประชาสัมพันธ์</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>วันที่ ๒๒ - ๒๘ มกราคม ๒๕๖๔ และเปิดรับฟังความคิดเห็น ตั้งแต่วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ระยะเวลา ๖ เดือน ๒๑ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๓๘๑ คน</p> <p>๒.๓ รับฟังความคิดเห็นของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) ผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ZOOM Meeting) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ ระยะเวลา ๑ วัน มีผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วยผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน ๑๑ คน และผู้แทนขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) จำนวน ๒๓ คน รวมจำนวน ๓๔ คน</p> <p>๓. ร่างกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในมาตรา ๑๒๑ วรรคสองและวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒</p> <p>๓.๑ รับฟังความคิดเห็นทางเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช www.dnp.go.th ตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๑๘ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๓๕๔ คน</p> <p>๓.๒ รับฟังความคิดเห็นทางเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช www.dnp.go.th ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๓๐ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ คน</p> <p>๓.๓ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ระยะเวลา ๑ วัน (มีเนื้อหาของกฎหมายลำดับรองเหมือนกับ มาตรา ๖๔ วรรคสองและวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒) มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน ผู้แทนสถาบัน</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>อุดมศึกษา และผู้แทนภาคประชาชน เข้าร่วมประชุม จำนวน ๔๒๖ คน</p> <p>๓.๔ รับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ (ปราจีนบุรี) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ (นครศรีธรรมราช) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๘ (ขอนแก่น) และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ (เชียงใหม่) ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ระยะเวลา ๖ เดือน ๒๘ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๑๖ คน</p> <p>๓.๕ รับฟังความคิดเห็นของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) ผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ZOOM Meeting) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ ระยะเวลา ๑ วัน มีผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน ๑๑ คน และผู้แทนขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) จำนวน ๒๓ คน รวมจำนวน ๓๔ คน</p> <p>- เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด ๑๙) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดประชุมสัมมนาการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ และร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ ในพื้นที่ ๔ ภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงมอบหมายให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ - ๑๖ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาทุกสาขา นำร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติดังกล่าวปิดประกาศประชาสัมพันธ์ ที่ทำการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และนำเสนอ</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>ร่างกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติดังกล่าวถึงผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ แล้วแต่กรณี เพื่อขอความร่วมมือปิดประกาศประชาสัมพันธ์ และเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นอกจากนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำเป็นหนังสือส่งมายังกรม เช่น ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) คณะวนศาสตร์ สมาคมอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งกรมได้รวบรวมและนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั้งหมดมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองดังกล่าว</p> <p>- อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเรียบร้อยแล้ว และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔ (อยู่ระหว่างการจัดทำแผนที่แนบท้ายร่างพระราชกฤษฎีกาเพื่อเตรียมเสนอคณะรัฐมนตรี) ซึ่งเป็นระยะเวลา ก่อนที่กฎกระทรวงกำหนดร่างกฎที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๕) ที่กำหนดให้ร่างกฎต้องรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะรับข้อสังเกตของกระทรวง ยุติธรรมและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ต่อไป</p>
๓. ให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทั้งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ภายใน ๕ ปี นับแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับ	<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม</p> <p>- มีข้อเสนอแนะว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่กำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบการบังคับ</p>

ข้อเสนอแนะของ กสม.	ผลการพิจารณา
	<p>ใช้กฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุก ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับได้เพียง ๓ ปี ดังนั้นหากเห็นว่ามีความตราใดหรือกลไกใดที่ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ก็อาจเก็บข้อมูลสำหรับเตรียมการเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในโอกาสต่อไป เมื่อถึงเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามรอบกฎหมายที่กำหนดไว้</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา</p> <ul style="list-style-type: none">- การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายต้องมีข้อเท็จจริงที่อ้างอิงว่าการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหรือสร้างภาระให้เกิดแก่ประชาชนเกินสมควรหรือไม่ อย่างไรก็ตามในกรณีของมาตรา ๖๔ วรรคสอง และวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรา ๑๒๑ วรรคสองและวรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ยังไม่ได้มีการจัดทำโครงการตามร่างพระราชกฤษฎีกาแต่อย่างใด เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนการยกร่างกฎหมายลำดับรอง ดังนั้น การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนอกจากจะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลา ๕ ปี แล้ว ยังไม่มีข้อเท็จจริงที่จะนำไปประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย จึงมีความเห็นสอดคล้องกับกระทรวงยุติธรรม <p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none">- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ไปพิจารณาดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป